

1. november 2019

Olje- og energidepartementet (OED)

Høringssvar fra Sabima til forslag om åpning av områder for fornybar energi til havs og forslag til forskrift til havenergiloven

Sammendrag

Fremtidens fornybare energi må produseres uten store negative effekter på naturen. Under visse forutsetninger mener Sabima at havbasert vindkraftutbygging kan bli en god måte å fremskaffe nødvendig fornybar energi på. Tilstrekkelig kunnskap om mulige skadevirkninger for naturmiljøet må fremskaffes og inkluderes i alle deler av planleggingen.

Dette vil kreve langt mer omfattende kunnskapsinnhenting og grundigere avveininger enn vi hittil har sett innen landbasert vindkraftutbygging. Kunnskapsgrunnlaget til havs er enda dårligere enn på land, så det må investeres i en betydelig styrking av kunnskapen før det gis tillatelse til utbygging av vindkraftverk til havs. Økosystemtilnærming, samlet belastning og føre-var-prinsippet må i tillegg bli utviklet videre og vektlagt. Flytende anlegg plassert langt fra land og utenfor grunne havområder synes mest lovende for å unngå skadevirkninger for fugl, fisk, annet naturmangfold og økosystemet som helhet.

Innledning

Sabima vil vise til flere svært tunge internasjonale rapporter fra blant annet Naturpanelet (IPBES) som peker på at tap av natur og økosystemtjenester er en minst like stor og akutt trussel mot våre samfunn og klodens økosystemer som klimaendringer. Det er derfor viktig at vi i bestrebelsene på å løse ett miljøproblem, for eksempel ved produksjon av fornybar energi, ikke forverrer andre miljøproblemer. Avveiningen som gjøres i planlegging av utbygging av vindkraft til havs må ta tilstrekkelig hensyn til biologisk mangfold.

Det er et påtrykk fra flere hold for utvikling av havbasert vindindustri, noe også politikere på nasjonalt nivå fremhever som ønskelig. Havvind kan utvikle seg til en omfattende kommersiell industri de neste tiårene, og Norge kan bidra med å utvikle teknologien på flytende havvind, og som en del av denne utviklingen også en utvikling av kunnskapsgrunnlaget på effekter, avbøtende tiltak og metodikken for å utarbeide gode miljøutredninger.

En naturvennlig havvindsatsing

Sabima viser til og støtter høringsuttalelsen fra Norsk Ornitologisk Forening (NOF). I uttalelsen kommer NOF med en rekke godt faglig begrunnede forslag og krav til hvordan arbeidet med vindkraftplanlegging til havs kan legges opp videre. Hvis dette følges opp, kan NOF og Sabima stille seg positive til havbasert vindkraft der konfliktene med fugler er lave.

Bakgrunnen for våre innspill vedrørende fugler er at situasjonen er dramatisk for mange sjøfugler/våtmarksfugler som benytter seg av potensielle områder for havvind, enten under trekket, under overvintring eller i næringssøk i hekkesesongen. Enkelte arter har nå bare restbestander i våre sjøfuglkolonier, og samlet sett har tilbakegangen for sjøfuglarter vært på 30-40 % de siste tiårene.

I tillegg har vi lite kjennskap til trekket over hav eller langs kysten hos fuglearter ellers, herunder for spurvefugler¹, enten det foregår i dagslys eller i nattet mørket. Dette belyser også viktigheten av intensivt forskning når ny industri skal etableres. NOF har i sin uttalelse pekt på en rekke relevante forskningstiltak som må prioriteres innenfor fugl. Tilsvarende må kunnskapsinnhenting prioriteres for økosystemet ellers i havet, herunder fiskebestander og fiskeri, bunnlevende og pelagiske organismer mv, som kan påvirkes av vindindustri.

Den strategiske konsekvensutredningen og arbeidet med særlig verdifulle og sårbare områder (SVOer) som ligger til grunn for utvelgelse av aktuelle områder for havvind, må oppdateres slik at nyere kunnskap tas inn. Vi stiller spørsmål ved NVEs konklusjon om at ingen vesentlige endringer i kunnskapsgrunnlaget ga grunn til å endre tilrådingen fra 2012. Her savner vi en vurdering av behovet for ny kunnskapsinnhenting, blant annet med nylig utviklet metodikk omtalt i NOFs uttalelse.

Innhenting av ny kunnskap kun i forbindelse med konsekvensutredninger for enkeltprosjekter kan neppe gi tilstrekkelig grunnlag for kunnskapsbaserte, helhetlige avgjørelser. Vi bør ikke risikere å komme i samme situasjon som for landbasert vindkraft, hvor OED i forbindelse med Nasjonal ramme ikke tillot bruk av ressurser til å fremskaffe ny kunnskap. Miljødirektoratet har vært klar på at kunnskapsgrunnlaget for mye av Nasjonal ramme-arbeidet har vært svakt. Slik vi ser det, har dette vært noe av årsaken til at rammen til slutt ble lagt bort som planleggingsverktøy videre. Utvikling av havvind kan etter vårt syn bare skje hvis kunnskapsinnhenting tillegges langt større vekt enn det som har vært tilfellet innen vindkraftplanlegging hittil.

¹ Spurvefugler: orden passeriformes, alle "småfugler" opp til kråkefugler i størrelse.

Enkeltprosjekter, og påtenkte prosjekter i områder som ikke er inkludert i den strategiske konsekvensutredningen, bør trekkes tilbake eller ikke gis utsatt frist for igangsetting. I motsatt fall vil systematikken med samlet vurdering og grundige undersøkelser man nå tilstreber bli svekket.

Forslag til forskrift til havenergiloven

I forslag til forskrift til lov om fornybarproduksjon til havs bør man forsterke kravene til konsekvensutredninger (§ 6). Det må kreves at utbygger investerer i overvåkning og forskning etter at anlegg er bygget for å styrke kunnskapsgrunnlaget om effekten av utbygging. For tema fugler må det kreves gjennomføring av trekkteilinger og kartlegginger over flere sesonger, samt oppfølgende undersøkelser. Samlet kunnskapsnivå blir da også styrket, slik at fremtidige havvindprosjekter lettere kan gjennomføres der de gjør minst skade.

Forslag til åpning av områder

Det er behov for en oppdatering av kunnskapsgrunnlaget for de tre områdene som nå vurderes åpnet for vindkraftutbygging. Tilgjengelig kunnskapen viser problematiske sider ved alle de tre foreslåtte områdene, og det er foreløpig prematurt å åpne dem. Vi viser til høringsinnspill fra Norsk institutt for naturforskning (NINA) som peker på at kunnskapen om sjøfugler har blitt styrket de siste årene og at denne kunnskapen må inkluderes i vurderingene. Ny kunnskap om disse områdene kan potensielt endre noen av konfliktvurderingene, og det er sentralt å ha denne informasjonen tilgjengelig før endelig avgjørelse om områdene skal åpnes.

Et oppdatert kunnskapsgrunnlag kan gi den strategiske konsekvensutredningen nødvendig legitimitet. Vi har lite kunnskap om effekten av flytende installasjoner i åpent hav, siden det stort sett er bunnfaste anlegg nær kysten som hittil er vurdert. Basert på tilgjengelig informasjon er det utfordrende å rangere de tre forslagene, men installasjoner nær kysten, Sandskallen - Sørøya og Utsida nord, synes spesielt problematiske. Vi merker oss at alle de tre forslagene inneholder arealer der man vurderer biologisk produksjon som høy, dette er noe som må vektlegges og vurderes nærmere i det videre arbeidet.

Vennlig hilsen

Christian Steel
Generalsekretær